

НИКИФІР ГРИГОРІВ І ЙОГО БОРОТЬБА ЗА РЕАЛІЗАЦІЮ ПРАВА НА ОСВІТУ РІДНОЮ МОВОЮ ДЛЯ ДІТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

У своїй педагогічній діяльності Никифор Якович Григорієв – видатний педагог, учитель, історика, громадський діяч та міністр освіти Української Народної Республіки приділив навчанню дітей рідної історії. Своє бачення щодо навчання дітей рідній історії педагог виклав у таких працях як: «Про навчання дітей рідній історії (1917 р.) та «Історія України в народних думках та піснях (1918 р.)».

У працях Н. Григорієв охарактеризовує методику викладання історії на Батьківщині. Аналізуючи стан викладання історії педагог зазначає: «Україна подається дітям лише як гарна давня казка, про яку можна помріяти, але до життєвих обставин теперішнього часу ніяк не можна прикласти. «Перед педагогами стоїть не легке завдання, захопити дитячу душу цікавим матеріалом. Потрібно давати такий матеріал, в який розбурхана мрія втілювала б свої поривання й пересаджувала б їх із казкового краю в дійсне життя. А то одними оповіданнями ніяк не вдієш» [3, с. 8]. Щоб добре засвоївся матеріал, вчитель повинен у своєму викладі використовувати художній стиль розповіді «...художніми оповіданнями можна і потрібно користуватися як підбадьюючим матеріалом» – зазначав педагог [3, с. 8].

Педагог наголошував: «Людина лиш тоді стає певним активним не мертвим членом нації, коли досконало знає, хто вона і з якого вона роду, коли дійсно знає його історичну долю, його колію в історичному житті, його продовжену національну вдачу, здібності, хист... знає й виразно відчуває ті прикмети, що відзначають його як окрему націю. Коли знає, що в того народу є вічною цінною, характерною і що тимчасово поверхневого. Коли розуміє, чому саме цей народ має такі-то риси національного обличчя, а не інакше; коли безпосередньо не тільки відчуває всіма фібрами душі, а й впевнено, щохвилини розуміє свою органічно-психологічну належність до своєї нації, а не до іншої» [2; 4, с. 3,4].

Щоб історією зацікавити дітей, потрібно учителеві добре знати матеріал, уміти правдиво охарактеризовувати минуле, та проводити паралелі з теперішнім. Потрібно навчити дитину її рідної історії так, щоб вона з самого початку й до самого кінця йшла певним шляхом, не заглядаючи в перед і не засиджуючись на місці. Н. Григоріїв радить: «...подавати такий матеріал, щоб суть була відчутною не тільки душею, а й легко розуміла, щоб дитина сама могла поєднувати один матеріал з іншим без сторонньої допомоги» [3, с. 8]. Маючи такі навички з самого початку навчання історії, учням буде набагато простіше проводити паралелі, та робити відповідні висновки щодо сучасного життя. Для досягнення такої мети потрібно вивчати історію не з книжки, а з життя. Такий метод навчання надасть можливість привчити дитину цікавитися не реченням, а змістом [3, с. 8].

Никифор Якович Григоріїв, маючи на меті поставити рідну історію на ґрунт національного виховання радить дотримуватись таких позицій:

1. історію треба викладати так, щоб дитина з самого початку й до самого кінця курсу відчувала, що вчить вона не про когось, а про себе, про своїх дідів, прадідів, про свій рід, вчить те, що лишило слід у її сучаснім житті, так чи інакше завжди впливає на це життя і вимагає тих чи інших вчинків, того чи іншого поведження;

2. не можна «напихати» голову дитини оповіданнями, іменами, роками, «...бо це лиш забиває їй баки, а не викликає розумової діяльності»;

3. увесь час наука історії та історичних законів складається з живих розмов, знайомих прикладів з рідного життя, порівнянь сучасного з минулим;

4. викладання історії та історичних законів має складатися з живих розмов, знайомих прикладів з рідного життя, порівняння сучасного з минулим;

5. «не історію вияснити живим життям, а навпаки – сучасне життя пояснити історичними законами»;

6. перш ніж починати вивчати історію, необхідно ввести дитину в курс історії, тобто добре з'ясувати на живих, зрозумілих прикладах, що таке історія і для чого вона потрібна [1, с. 8].

Підручником користуватися слід якнайобережніше, аби лиш пригадати, про що була розмова. Результат навчання залежить від учителя, він сам повинен дбати і заохочувати дітей, похваляючи дітей, потрібно вислуховувати учнів, адже кожна дитина висловлює власну думку – зазначав Н. Григорійв.

Загалом, курс навчання дітей історії потрібно на думку педагога поділити на два обсяги. Перший обсяг буде вмещувати підготовку до вивчення історії, знайомство дитини з найхарактернішими рисами історичного побуту її життя народу з найголовнішими його особливостями та видатними подіями. Другий обсяг даватиме можливість ширше, більш досконаліше познайомитись з більшістю видатних подій і діячів рідної історії, починаючи з відомостей про слов'ян та закінчуючи нашим часом [4, с. 13].

Для раціонального раціональне навчання педагог радить дотримуватись таких позицій стосовно викладу нового матеріалу:

1. доглядати, щоб діти не заглядали до нього під час нового викладу;
2. не вимагати, щоб діти склали свої формули словами підручника;
3. потрібно, щоб діти не заучували по підручнику того, чого не розуміють;
4. вимагати, щоб діти прочитане по підручнику могли переказати своїми словами;
5. не триматися сліпо за рамки програми і тексту підручника [4, с.17].

Щоб виробити в дітях загальне поняття про історію педагог радить, щоб учитель показував на прикладах. Коли вони родились? Хто їх доглядав? На якому році життя почали говорити? Чи не хворіли? Чим займалися до того як почали ходити в школу? Все це історія, історичне минуле кожного

людини. При вивченні історії не потрібно забувати про поєднання матеріалу з картою [4, с. 23–26].

Отже, Никифор Якович Григоріїв все своє життя присвятив українізації державності та українській нації. Започаткував власну методику навчання дітей рідної історії у школі. Свою концепцію щодо викладання історії педагог виклав у своїх працях, які залишаються до нині актуальними.

Список використаної літератури та джерел

1. Бондаренко Т. Невтомний народник Ничипір Якович Григоріїв. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kraeznavstvo.at.ua/news/2009-08-27-20>.
2. Гр. Наш. Про навчання дітей рідній історії // Світло. – 1911. – Ч. 7. – С. 36–41.
3. Григоріїв Н. Історія України в народних думках і піснях. – К., 1918. – 176 с.
4. Григоріїв Н. Про навчання дітей рідної історії. К., 1917. – 38 с.